

LBRIS

We know
books

ERIC-EMMANUEL
SCHMITT

Răzbuarea iertării

Traducere din franceză și note de
LAURENȚIU MALOMFĂLEAN

HUMANITAS
fiction

Redactor: Raluca Popescu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cristina Jelescu
DTP: Corina Roncea, Carmen Petrescu

Tipărit la Artprint

ERIC-EMMANUEL SCHMITT
LA VENGEANCE DU PARDON
Copyright © Éditions Albin Michel – Paris 2017
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2019, 2022, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SCHMITT, ERIC-EMMANUEL
Răzbunarea iertării / Eric-Emmanuel Schmitt; trad. din franceză
și note de Laurențiu Malomfălean. – București: Humanitas Fiction, 2022
ISBN 978-606-097-123-8
I. Malomfălean, Laurențiu (trad.; note)
821.133.1

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723 684 194

SURORILE BARBARIN

Cuprins

Surorile Barbarin	5
Domnișoara Butterfly	75
Răzbunarea iertării	161
Desenează-mi un avion	223

Dacă ți-ai imagina paradisul terestru sub forma unui sat, acesta ar fi Saint-Sorlin.

De-a lungul străzilor pavate ce duceau în jos pe panta lină până la fluviu, fiecare fațadă arăta ca o grădină. În timp ce glicinele își atârnavu lampioanele mov la etaje, mușcatele sclipeau la ferestre, via lumina parterele, degertarița țâșnea dinapoia băncilor, pe când dintre pietre încolțeau firișoare de lăcrămioară, compensându-și micimea printr-un parfum intens.

Celui care îl străbătea, Saint-Sorlin-en-Bugey îi lăsa impresia că nu cunoaște decât un anotimp: luna mai. Florile se găseau acolo din belșug, vii, stufoase, neobrăzate, transformând casele în simple suporturi. Sub un cer albastru și naiv, zidurile erau invadate de o conspirație a trandafirilor, trandafiri trandafirii, plini, deschiși, mai copti decât niște fructe coapte, vibranți, bogați, etalându-și petalele cărnoase ce chemau mângâieri sau săruturi, trandafiri negri, pudici și îmbujorați, trandafiri roșii, uscați și zvelți, trandafiri galbeni cu miresme de piper fin, trandafiri portocalii, muți fără parfum, trandafiri albi, timizi, efemeri, cu iluziile prea repede înșelate, deja fanați. Ici-colo, aidoma unor sălbatici veniți să își instaleze tabăra în oraș, măceși mlădii cu frunziș gărunțos își arătau bobocii

roșietici din care locuitorii făceau dulceață. Mărginind ghizdul spălătoriei, niște hortensii viorii dese confereau locului o respectabilitate burgheză. De la biserica Sainte-Marie-Madeleine și până la malurile Ronului, Saint-Sorlin era cuprins de o dezlănțuire vegetală.

Prin Place de la Halle trecea Lily Barbarin, o doamnă în vârstă al cărei farmec se potrivea cu străduțele cochete. Surâzătoare, firavă, cu tenul delicat, nasul ferm și ochi strălucitori, era efigia bunătății. Dacă Saint-Sorlin închi-puia paradisul, Lily întruchipa cu siguranță bunica ideală! Binevoitoare, preocupată să-și ajute consătenii, părea să facă din bătrânețe o retragere politicoasă amestecată cu altruism. Viața ar fi trebuit totuși s-o conducă la ură, s-o lase pradă resentimentelor. Nu fusese hărțuită zeci de ani la rând? Nu fusese oare disprețuită, ocărâtă, trădată, detestată? Și, mai ales, nu avea să se prezinte a doua zi în fața justiției pentru omor?

La fel cum târgușorul cu aspect idilic își adăpostise ranchiunele, geloziiile, crimele, tot așa, sub masca ei netedă și rece, bătrâna dăduse târcoale infernului. Să-i fi trecut oare porțile? Să fi comis acel ceva de neiertat?

Acuzatorul ei, Fabien Gerbier, o privea din atelierul său de cizmărie. Solid, înalt, cu sprâncenele încruntate și ochii întunecați, prăvălea ciocanul asupra tălpilor cu o violență ce o viza pe Lily Barbarin. În ciuda vârstei femeii, fragilității și prezumției de nevinovăție, găsea intolerabil că umbla încă în libertate și că era tratată cu îngăduință de ceilalți. El exprimase bănuieli, el îi alertase pe jandarmi, îi pusese la treabă pe polițiști, declanșase o procedură judiciară, el era responsabil pentru brățara electronică de arest la domiciliu, căci autoritățile nu doriseră să o închidă înaintea procesului.

Mâine, Fabien Gerbier se va duce la tribunal în Bourgen-Bresse. Mâine, va asista la spectacolul justiției în acțiune. Mâine, în sfârșit se va ști.

De săptămâni bune, la masă, saint-sorlinezii le spuneau străinilor sau prietenilor aflați în trecere povestea lui Lily Barbarin. Sau mai curând povestea surorilor Barbarin, deoarece, chiar dacă numai una supraviețuise, nu puteai vorbi despre una fără s-o amintești și pe cealaltă.

*

— Incredibil!

Surorile Barbarin au văzut lumina zilei deodată. Prima a provocat admirație, iar a doua a stârnit stupeoare, ivindu-se dintre coapsele mamei sale epuizate o jumătate de oră mai târziu. Nimeni nu o prevăzuse. Într-o vreme când medicii nu puteau investiga prea mult pacientele, abia la naștere se aflau sexul și numărul copiilor.

— Doi, doamnă Barbarin! Asta ne pregăteți în secret: două fete superbe!

Moașa era în al nouălea cer.

Ca două picături de apă, leite de la ochii azurii până la degetele de la picioare, surorile Barbarin își umpleau părinții de mândrie. Să faci un copil era deja extraordinar, însă doi, doi perfect identici, asta ținea de miracol!

— Ce minunății!

Uluți, adulții prezenți n-au întârziat deloc asupra impetuozității cu care dăduse năvală a doua, nici asupra scâncetului de indignare pe care-l scosese, ca și cum le-ar fi purtat pică oamenilor pentru că nici n-au pândit-o, nici n-au așteptat-o.

— Cum o să-i spuneiți?

Fără ezitare, Barbarinii au botezat-o Lily pe cea născută prima, așa cum plănuiseră. Pentru mezina neanunțată,

au rămas un moment nedumeriți. Până la urmă, au propus Moïsette, deoarece, dacă li s-ar fi născut un băiat, l-ar fi numit Moïse.

Lily și Moïsette... Cei care se mirau de nepotrivirea dintre cuvinte, primul sunând delicios, al doilea ciudat, aveau dreptate. Un nume la repezeală e ceva de rău augur pentru un destin...

Lily și Moïsette au trăit patru ani fericite. Familia Barbarin se bucura de asemănarea lor spectaculoasă și, din amuzament, o accentua: fetițele nu erau despărțite niciodată, erau îmbrăcate la fel, erau numite „gemenele“.

Înainte să folosească limba societății, Lily și Moïsette au vorbit propriul idiom, un găngurit lichid, articulat, ce trecea de la una la alta fără întrerupere, amestecat cu murmure și ciripeli, pe atât de clar pentru ele pe cât le rămânea de obscur celor din jur.

— Ce bine se înțelege! exclamau adesea vecinii, văzându-le cum se târăsc, se joacă, mănâncă, dorm, aleargă, monologhează împreună.

În realitate, dacă le observai mai bine, ele nu „se înțelegeau“ în sensul obișnuit al termenului, fiindcă, pentru a te înțelege – a te exprima, a asculta, a răspunde –, e nevoie de doi. Lily și Moïsette creșteau cot la cot fără să aibă sentimentul că diferă. Era limpede că în zorii vieții surorile nu își înțelegeau dualitatea, formau una și aceeași persoană, o entitate cu două corpuri, un organism cu patru brațe, patru picioare și două guri. Când una începea un gest, cealaltă îl termina. Ca și cum le-ar fi unit în continuare o placentă invizibilă, se scaldau în armonie, protejate de un buzunar protector, o bulă umplută cu lichid amniotic în care evoluau, netulburate, la temperatură constantă, vibrând amândouă pe aceeași lungime de undă.

Ce eveniment a spart bula? Ce cuțit le-a despărțit pe cele două surori?

În dimineața aceea, pentru aniversarea celor patru ani ai lor, Barbarinii i-au pus în brațe un pachet albastru lui Lily și un pachet roșu lui Moïsette. Încântată, fiecare fetiță și-a privit cu jind cadoul, după care, zâmbind, s-a aplecat să-l examineze pe al surorii. Moïsette s-a descotorosit de cel roșu și a pus mâna pe cel albastru, care o atrăgea mai mult, ceea ce Lily a acceptat. Părinții au intervenit:

— Nu! Cel albastru e al lui Lily, cel roșu al lui Moïsette.

Au împărțit din nou cadourile. Patru secunde mai târziu, Moïsette, încăpățânată, o lua de la capăt.

— Moïsette, de ce nu-nțelegi? Al tău e cel roșu, nu cel albastru.

Moïsette s-a încruntat. Îi plăcea mai mult culoarea albastră decât cea roșie și nu pricepea de ce i se ia pachetul acela. L-a tras înapoi.

O lovitură ușoară pe încheietura mâinii a oprit-o. Nedumerită, a rămas cu gura căscată.

— Haideți, fetelor, deschideți-vă cadourile!

În timp ce Moïsette se uita la ea, Lily a desfăcut ambalajul azuriu și a scos la iveală o cutie de carton ce conținea o păpușă.

— O! au spus în cor micuțele.

Întocmai ca sora ei mai mare, Moïsette era fascinată de somptuoasa creatură blondă, îmbrăcată în satin alb, ce stătea așezată în cutie.

— E frumoasă! a șoptit Lily.

— O, da! a încuviințat Moïsette.

Lily a ridicat încetîșor plasticul, a scos păpușa și a pus-o în picioare. Moïsette urmărea cu atenție scena, dând impresia că face parte din ea.

Apoi, Lily a mângâiat părul auriu al păpușii, gest pe care Moïsette l-a încurajat. În cele din urmă, Lily a sărutat obrazii roșii, ceea ce a făcut-o pe Moïsette să se îmbujoreze, de parcă ea ar fi primit sărutul.

— Moïsette, cadoul tău?

Lui Moïsette i-a luat zece secunde să bage de seamă că părinții i se adresează. Dar ei nu s-au lăsat:

— Nu ești curioasă?

— Îmi place păpușa.

— Ai dreptate, e foarte frumoasă.

— Îmi place.

— Da, dar e a lui Lily.

Neținând seama de remarcă, Moïsette a întins mâna pentru ca Lily să-i dea păpușa înapoi.

Părinții au hotărât să ia măsuri.

— Nu, Moïsette, e păpușa lui Lily!

I-au smuls lui Moïsette jucăria, pe care o strânsese la piept, și i-au înapoiat-o cu forța lui Lily.

— E a ta: o păstrezi.

Moïsette s-a gândit un pic și, după câteva secunde, a întins mâna spre Lily, care i-a dat iarăși păpușa. Părinții au intervenit din nou. Butoiul cu pulbere exploda.

— Nu, ajunge! Nu ne mai confundăm. Lasă cadoul lui Lily. Despachetează-l pe-al tău.

Din reflex, în fața acestui ton amenințător Moïsette a început să plângă.

— Tâmpito! Primești un cadou și nici măcar nu te uiți la el. Mă-ntreb de ce ne obosim atâta...

Moïsette nu pricepea decât că nu mai avea dreptul să se miște în voie. Lily s-a repezit s-o îmbrățișeze și, molipsindu-se de la ea, a izbucnit în lacrimi. Moïsette s-a potolit, a mai plâns un pic, după care a cântărit situația: mama îi arăta insistent pachetul roșu.

Constrânsă, cu fața neclintită, Moïsette a sfâșiat hârtia și a scos la iveală un urs superb.

— O, ce frumos e ursulețul! au strigat părinții ca s-o încurajeze.

Moïsette s-a uitat la el cu o atenție posacă.

— Îți place?

Întorcându-se înspre sora ei, care privea cu lăcomie plușul, a spus în șoaptă:

— Da.

Crezându-se scăpată, a înhățat păpușa.

Scandalul a degenerat. Exasperați, părinții au ridicat vocea, Moïsette a izbucnit iar în plâns și Lily, solidară, a început să urle.

— Of, nu, nu și tu, Lily! Nu-i da și tu apă la moară! Nu fi găsculiță, ca Moïsette!

A izbucnit o ploaie de vorbe grele, după care ușa s-a trântit și părinții au dispărut, lăsându-le pe fetițe sughitând pe podea, în mijlocul resturilor de ambalaje.

Aniversarea a rupt în două totul pe care îl alcătuiau gemenele: nelămurit, fiecare observase că nu se mai confundă cu cealaltă. La patru ani, se nașteau din nou, însă două, de data asta. Distincte. Lily și Moïsette.

Pentru Lily, acest lucru constituia o informație; pentru Moïsette, o nenorocire. Nu doar că nu era sora ei, însă era singură. În plus, era tratată mai puțin bine. Fiecare dintre noi a fost lovit ca de fulger în copilărie: discernând brusc spațiul dintre el și restul lumii, și-a dat seama că există separat, diferit, corp singular în mijlocul unor corpuri străine, incintă mentală unică. Nedreptatea conștiinței... Pentru unii, ea semnifică o înflorire, pentru alții o decădere. Dacă de pe lumea celor dintâi se ridică un vâl, pe cei din urmă un zid îi închide într-o temniță.

Singurătatea e un regat căruija unii îi văd tronul, alții hotarele.

Lily s-a bucurat să exploreze natura din jurul ei; în plus, o cutreiera înzestrată cu o geamănă! Jignită, neîncrezătoare, Moïsette a socotit universul neprimitor și a observat că prezența surorii sale îi știrbește influența, dimensiunea, preeminența... La a patra aniversare, Lily câștigase o soră, Moïsette își descoperise o rivală.

Din ziua aceea, în ochii satului gemenele au rămas o singură ființă, nu însă și în ai lor.

Din reflex, în orice împrejurare, de față cu părinții, profesorii, colegii, tovarășii, se contopeau. Dacă mama lor dădea peste un bec spart când se întorcea acasă, cele două fete dădeau înapoi. „Nu eu!“ bombănea Lily. „Nu eu!“ adăuga Moïsette. Zadarnic așteptai, nici una nu ar fi arătat-o cu degetul pe vinovată. Pătrunderea oricărei autorități în spațiul lor le adâncea complicitatea. Drept urmare, fie pedepsele dispăreau, fie li se aplicau amândurora. Puțin le păsa că nu primesc desert, că petrec mai multe ore ținute la studiu de către învățătoare, că nu sunt invitate la colegul care își pierduse mingile după vizita lor, perechea lor conta mai mult decât furia sau răzbunarea străinilor. Alcătuiau un întreg.

În schimb, la adăpost de priviri, unitatea se crăpa. Dacă fizic nu se deosebeau decât prin greutate – Lily fiind mai rotunjoară –, psihologic fisurile se adânceau.

Lily prelua conducerea. Ambasadoare a gemenelor, îndrăzneță, simțindu-se confortabil în rolul de cercetaș, punea la cale întâlnirile, jocurile, deplasările. Deoarece se agăța de oameni, aceștia se atașau de ea mai întâi. Poziția sa spontană de lider crea obiceiurile, așa că auzai mai

des vorbindu-se despre „Lily“ sau despre „gemene“ decât despre „Moïsette“, unii mulțumindu-se să spună „cealaltă“, mulți uitându-i prenumele.

Fără să-i treacă prin gând să pună la îndoială această ordine aproape naturală, Moïsette se ținea după sora sa mai mare, dar observa umbra pe care aceasta o arunca asupra ei. Timp de doi ani, nu i-a purtat niciodată pică surorii sale, sora sa necesară, sora sa dintotdeauna, sora sa fără de care se simțea incompletă; îi acuza mai degrabă pe adulții neglijenți, indiferenți, lipsiți de memorie. De altfel, Lily îi cânta în strună lui Moïsette când aceasta din urmă denunța lipsa de atenție a unuia sau altuia, și o apăra întotdeauna.

Cum la sărbătorile de Crăciun sau de ziua de naștere primeau de acum cadouri diferite, adoptaseră o strategie: simulau veselia în public, după care, liniștindu-se îndată, purcedeau la o redistribuire. Moïsette, dezamăgită sistematic de cadourile ei, cerea să și le însușească pe ale lui Lily, care i le oferea fără să ezite, nesupărându-se nici măcar atunci când Moïsette refuza pe urmă să i le împrumute.

Pe la șapte ani, școala primară le-a rupt în două unitatea. Lui Moïsette, mai lentă, mai puțin precisă decât sora ei, îi venea greu să învețe. Învățătoarele le-au adus la cunoștință părinților. Din această discuție, Moïsette s-a ales cu o furie întunecată: ritmul ei de studiu, în concordanță cu ultima treime a clasei, nu mai rău decât cel al colegilor, nu ar fi atras nimănui atenția dacă ea nu ar fi fost flancată de o soră strălucită. Elevă normală, devenea mediocră pentru că era măsurată cu Lily! A urât-o pentru că impusese această comparație, a blestemat-o în tăcere pentru că e mai dotată și a căpătat obiceiul să dea vina pe Lily când obținea o notă proastă.